

## ÜNİVERSİTE HAZIRLIK SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE BURNOUT LEVEL OF PREP CLASS STUDENTS AT UNIVERSITY

Eyyup AKIL<sup>1</sup>  
Taha YAZAR<sup>2</sup>

### Öz

Hızlı gelişmeler ve değişen yaşam şartları bireyler üzerinde stres ve gerginlik oluşturabilmektedir. Her birey oluşan bu gerilim durumunun üstesinden gelemeyebilir ve bunun sonucunda tükenmişlik durumu ortaya çıkabilir. Öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete, öğrenim görecekları fakülteye, aylık harçlık miktarına, barınma için kaldıkları yere ve öğrenim görecekları bölümü isteyerek mi yoksa mecburen mi tercih ettiklerine göre farklılaşp farklılaşmadığı bu araştırma ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İngilizce hazırlık sınıflarında eğitim gören 255 öğrenciye Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF) uygulanmış ve yapılan analizler sonucunda cinsiyet, aylık harçlık miktarı ve barınma yerlerine göre anlamlı bir fark bulunmaz iken öğrenim görecekları fakülte ve öğrenim görecekları bölümü isteyerek mi yoksa mecburen mi tercih etme değişkenlerine göre tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

**Anahtar kelimeler:** hazırlık sınıfı, öğrenci tükenmişliği, tükenmişlik ölçeği

### Abstract

Changing life conditions that develop rapidly may cause stress and tension on people. Each individual may not overcome this situation. Hence, burn-out might accrue. It was tried to be explored if the burn-out level of students changes according to their sex, faculty, allowance in a month, accommodation and if they choose their department mandatorily or voluntarily. For this purpose, Maslach Burnout Inventory- Students Form was conducted to students who were studying in prep classes at Higher School of Foreign Languages, University of Gaziantep, in 2012-2013 educational year. According to result of analysis, no significant different was found when we consider their sex, allowance in a month, and accommodation. On the other hand, significant difference was explored according to their faculty that they will study and if they choose their department mandatorily or voluntarily.

**Key words:** prep class, student burnout, burnout inventory

<sup>1</sup> Okutman, Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, [e-akil@hotmail.com](mailto:e-akil@hotmail.com)

<sup>2</sup> Yrd.Doç.Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, [tahayazar2011@gmail.com](mailto:tahayazar2011@gmail.com)

## 1. GİRİŞ

Kişilerin işlerinde ya da günlük hayatlarında yaşadıkları ilişkilerin zorlaşması ve buna bağlı olarak bir şeylerin ters gittiği yolundaki inancının artması ile gelişen süreç, bizi modern çağın önemli bir sosyal problemi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Tükenmişlik (Burnout) olarak bilinen bu mesleki tehlike, ilk olarak 1970'li yıllarda Amerika'da özellikle insanlara hizmet verilen alanlarda çalışanlarda görülmeye başlamıştır (Okutan, 2010). Aslında genellikle insanlara hizmet eden sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi alanlarla kısıtlı olmasına karşın tükenmişlik durumu son yıllarda tüm iş ve meslek gruplarında da görülebilmektedir (Schaufeli ve diğerleri, 2002).

Türkiye'de öğrencilerin eğitim hayatı, yoğun ders programları ve sınavlarla geçmektedir (Kutsal ve Bilge, 2012). Öğrenciler önlerinde bulunan Üniversite giriş sınavı gibi zorlu engelleri aştıktan sonra kariyerlerinin ilk basamağı olan üniversite eğitimine başlayabilmektedirler. Doğal olarak bu zorlu süreç öğrenciler üzerinde bir stres ve gerilim oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşamında okulun stres oluşturmada önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir (Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013).

Öğrencilerin derslere katılmaları, öğretim üyeleri ya da öğretmenleri kontrolünde belirli görevleri, ödevleri, çalışmalarını gerçekleştirmeleri gerekir ve düzenli olarak sınavlarla performansları değerlendirilir (Çelik ve diğerleri, 2012). Öğrenciler eğitim-öğretim süresinde yaşantılar yoluyla bir yandan gelişip hayata dair hazır oluş düzeylerini yükseltirken, diğer yandan çeşitli alanlarda sorunlar yaşayabilirler (Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013). Akademik yaşantılar da bir süreç olarak değerlendirildiğinde, bu süreçte zaman zaman olumsuz nitelikteki yaşantıların da yer alması beklenen bir durumdur. Okuldaki tükenmişlik bu sürecin olumsuz yönlerinden biridir (Baş, 2012). Okul tükenmişliği ya da akademik tükenmişlik, öğrencilerin okuldaki çalışmaları ile ilgili öz kaynaklarının eksikliği ve öğrencinin istekleri bir diğer ifadeyle kendisine ilişkin beklentileri ile ailesi, arkadaşları ve öğretmenlerinden oluşan yakın çevresinin beklentileri arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır (Kutsal ve Bilge, 2012).

### ***Tükenmişlik Kavramı***

Tükenmişlik kavramını ilk olarak 1974 yılında Freudenberger başarısızlık, yıpranma, enerji ve güç kaybı ile insanın iç kaynakları üzerinde karşılanamayan istekler sonucunda ortaya çıkan bir tükenme durumu olarak tanımlamıştır (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013/a). "Tükenmişlik", yapılan iş ne olursa olsun, insanların yaptıkları ve yapmak zorunda oldukları şeyler arasındaki bir altüst olmayı göstermekte; insanların değerleri, onurları, saygınlıkları ve ruhlarındaki erozyonu temsil etmektedir (Gündüz ve diğerleri, 2012).

Sözlük tanımında tükenmişlik, enerji, güç ve kaynaklar üzerinde aşırı taleplerden dolayı, başarısız olmak, yavaş yavaş yıpranmak ya da yorulmaktır (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013/b). Türk Dil Kurumu (2013) sözlüğünde “tükenmişlik”; “gücünü yitirmiş olma, çaba göstermeme durumu” olarak tanımlanmaktadır. Maslach ve Jackson (1981 akt: Kutsal, 2009) ise tükenmişliği, insanda ortaya çıkan fiziksel bitkinlik, uzun süren yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duyguları, yaptığı işe, hayata ve diğer insanlara karşı gösterdiği olumsuz tutumları kapsayan fiziksel ve zihinsel boyutlu bir sendrom olarak tanımlamışlardır. Tükenmişlik kavramı 1970’lerden bu yana araştırmacıların ilgisini çeken bir kavram olmuştur (Baş, 2012; Gündüz ve diğerleri, 2012; Okutan, 2010).

Bireyde meydana gelen veya gelebilecek olan tükenmişlik duygusu sadece bireyi etkilememektedir. Bireyin ailesini, yakın çevresini, arkadaşlarını, sosyal çevresini, akrabalarını da etkileyebilmektedir (Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013). Tükenmişlik yaşayan öğrenciler okuldan ayrılmayı tercih edebilmekte, okumaya devam edenlerde ise hoşnutsuzluk, ilgisizlik, can sıkıntısı, çalışmama isteği görülebilmektedir. Öte yandan tükenmişlik içindeki kişi, kişisel çatışmalar ve görevlerini yapmama gibi sebeplerle arkadaşlarını da olumsuz etkileyebilmektedir (Bekir ve diğerleri, 2012). Tükenmişlik yaşayan birey, bağlandığı bir yaşam tarzı ya da ilişkiden beklediklerini elde edememesine bağlı olarak yorgunluk ve hayal kırıklığı yaşar (Kutsal, 2009).

Yang (2004 akt: Balkıs ve diğerleri, 2011) öğrencilerin yaşamış oldukları tükenmişliğin belli bir mesleği icra eden yetişkinlerin yaşadıkları tükenmişliğe benzediğini vurgulamaktadır. Schaufeli ve diğerleri (2002) öğrenci tükenmişliğini, çalışma beklentilerinden dolayı yorgunluk ve öğrenci olarak yeterli olamama hissi olarak ifade etmektedirler. Öğrenci tükenmişliği okula devamsızlık, dersler için düşük motivasyon, okul bırakma oranının yüksekliği gibi bir takım sonuçlara yol açmaktadır (Baş, 2012). Daha ötesi, öğrenciler arasında yaşanan yüksek düzeyli tükenmişlik algısının, öğrencilerin motivasyonlarının düşüklüğüne sebep olarak, akademik başarıyı olumsuz bir şekilde etkileyebileceğine inanılmaktadır (Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013).

Tükenmişliği yaşayan birey genelde kişisel, mesleki doyumsuzluk ve yorgunluğun karmaşık bir duygulanım yaşadığının farkına varır. Ancak bu duyguların dile getirilmesinin zor oluşu ve belirgin beklentilerin olmayışı bu durumun sıklıkla göz ardı edilmesine neden olur (Baş, 2012).

Maslach Modeli’ne göre tükenmişliğin, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı noksanlığı olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır (Maslach ve diğerleri 2001 akt: Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013/a ). Bu boyutları Gündüz (2005) şu şekilde açıklamaktadır;

“Duygusal tükenme [*emotional exhaustion*]: Duygusal tükenme, kompleks tükenmişlik sendromunun en açık şekilde gözlenebilen boyutudur. İnsanlar kendilerinin ya da başkalarının yıpranma, enerji kaybı, bitkinlik veya yorgunluklarını ifade etmek için bu boyuttan söz ederler.

Duyarsızlaşma [*depersonalizasyon*]: Kendinden ve işinden uzaklaşan çalışanlar, işe yönelik idealizmlerini ve coşkularını kaybederler. Hizmet verilen kişilere aldırış etmeme, düşmanlık içeren olumsuz tepkilerde bulunma sıklıkla görülen davranış biçimleridir. Yapılan araştırmalar duygusal tükenmeyle duyarsızlaşma arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Kişisel başarının azalması [*lack of personal accomplishment*]: Duygusal ve fiziksel olarak tükenen, hizmet verdiği insanlara ve kendine yönelik olumsuz bir tutum içine giren kişiler, yaptıkları işlerin gerektirdiği talepleri yerine getirmekte zorlandıklarından kişisel yeterlik duyguları azalır.”

Eğitim alanında öğretmen ve eğitimci tükenmişliği ile ilgili yurt dışında birçok çalışma yapılmıştır (Friesen ve Sarros, 1989; Garcia ve diğerleri, 2005; Antoniou ve diğerleri, 2013). Bu çalışmaların paralelinde öğrenci tükenmişliğini inceleyen çalışmalarda gerçekleştirilmiştir (Neumann ve diğerleri, 1990; Cushman ve West, 2006; Zhang ve diğerleri, 2007; Galan ve diğerleri, 2010; Maroco ve Campos, 2012).

Türkiye’de de tükenmişlikle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bunların bir kısmı hemşirelik (Güven, 2013), bankacılık (Sat, 2011), turizm ve otel işletmeciliği (Saçlı, 2011; Üst, 2012), muhasebe (Nazlıoğlu, 2009) ve polislik (Şanlı, 2006) gibi belirli meslek gruplarında uygulanmıştır. Bunların yanı sıra eğitim ve özellikle öğretmenlerde ki tükenmişlik durumlarına yönelik çalışmalarda yapılmıştır (Yavuz, 2009; Yıldız, 2011; Karacan,2012; Ertürk, 2012; Aydemir, 2013). Meslek alanlarından çok farklı olarak literatürde hasta yakınları (Arat, 2006; İlaslan, 2009), aile yapısı (Torun, 1995) ve hatta eş tükenmişliğini (Çapri, 2008) inceleyen araştırmalara da rastlanmaktadır.

Öğrenci tükenmişliğine yönelik ülkemizde yapılan araştırmalardan birisi Baş (2012) tarafından ilköğretim öğrencilerinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, araştırmacı ilköğretim öğrencilerinin tükenmişlik algılarını cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, dershaneye gitme/özel kurs alma, öğrenim görülen okulun yerleşim birimi ve Seviye Belirleme Sınavına girme durumu değişkenlerine göre incelemiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, ilköğretim öğrencilerinin “orta düzeyde” tükenmişlik algısına sahip oldukları saptanmıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin tükenmişlik algılarının cinsiyete, öğrenim görülen sınıf düzeyine, dershaneye gitme/özel kurs alma ve Seviye Belirleme sınavına girme durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Ayrıca, araştırmada ilköğretim öğrencilerinin tükenmişlik algılarının öğrenim görülen okulun yerleşim birimine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Kutsal (2009) ise lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile yordandığını ve cinsiyetin öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinde orta düzeyde etkisi olduğunu saptanmıştır. Yaş artışı ve sınıf düzeyindeki yükselmeye bağlı olarak tükenmişlik düzeylerinin de yükseldiği; herhangi bir alanda öğrenim gören öğrencilerin

tükenmişlik düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği; orta düzeyde akademik başarı algılayan öğrencilerin yüksek düzeyde akademik başarı algılayan öğrencilerden daha yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları; okulun fiziksel koşullarının uygun olmasının düşük düzeyde tükenmişlik yaşanmasında etkili olduğu; kardeş sayısının ise öğrencilerin tükenmişlik düzeylerini etkilemediği sonuçlarına varılmıştır.

Lise öğrencileri ile yapılan diğer bir çalışmada Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013/b) tarafından gerçekleştirilmiştir. Lise öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri okul türü ve algılanan başarı düzeyi değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmada, MTE-ÖF'nin tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik alt ölçeklerinin hepsinde erkek öğrencilerin; tükenme alt boyutunda hazırlık sınıfı, duyarsızlaşma alt boyutunda 9. sınıf ve yetkinlik alt boyutunda ise 11. sınıf öğrencilerinin tükenmişlik yaşadıkları saptanmıştır. Başarı düzeylerini düşük algılayan öğrencilerin ise duyarsızlaşma ve yetkinlik alt boyutlarında yüksek tükenmişlik yaşadıkları belirlenmiştir.

Gündüz ve diğerleri (2012) üniversite öğrencilerinde yaptıkları araştırmada cinsiyet, sosyal destek, doğup-büyüdüğü yer, fakülte, sınıf seviyesi ve haftalık ders yükü değişkenlerine göre üniversite öğrencilerinin tükenmişlik puanlarının farklılaştığını tespit etmişlerdir.

Bekir ve diğerleri (2012) Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin tükenmişlikleri sınıf, aylık harcamalarda ve sosyal yaşantıyı karşılamada güçlük çekme durumu, okunan bölümünün tekrar seçilme durumu, bölüm, yaş ve bölüm öğrencisi olmaktan memnun olma değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.

Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez (2013) üniversitede eğitim gören müzik öğretmen adaylarına uyguladıkları çalışmada tükenmişliğin cinsiyet ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Duyarsızlaşma alt boyutunda ise akademik not ortalaması düşük olan öğrencilerin tükendikleri saptanmıştır. Tüm alt boyutlarda ders yükü fazla olan öğrencilerin daha yoğun tükendiği ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra öğrencilerin devam ettikleri sınıf, çaldıkları enstrüman, bir ek işte çalışıp çalışmadıkları da onların tükenmişlik düzeylerini etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir.

Sarıgöz ve Çermik (2012) Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin tükenmişlik düzeyleri belirlenmeye çalışılmışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, tükenmişlik düzeylerinin beklenenin üstünde olduğu, Kendilerine Güvenlerinin ise beklenin altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle öğrencilerin bir üniversiteye yerleştikten sonra ileriki

yaşamları ile ilgili daha bilinçli hale geldikleri ve yaşadıkları bazı olumsuzlukların onları karamsarlığa sürüklediği sonucuna ulaşılmıştır.

### **Araştırmanın Amacı**

Stoeber ve diğerleri (2011) üniversite öğrencilerinin tükenmişlik durumunun çalışanların ki kadar dikkat çekmediğini belirtmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde öğrencilerin tükenmişlikleri ile ilgili araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu hazırlık sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin tükenmişlik düzeylerini saptamaktır. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar aranmıştır.

Öğrencilerin tükenmişlik düzeyi;

- a) Cinsiyete,
- b) Öğrenim görecekları fakülterele,
- c) Aylık harçlık miktarlarına,
- d) Barındıkları yere,
- e) Okudukları bölümü isteyerek mi yoksa mecbur oldukları için mi seçtiklerine göre farklılık göstermekte midir?

## **2. YÖNTEM**

Üniversite öğrencilerinde tükenmişliğin araştırıldığı bu çalışma, mevcut durumu olduğu gibi saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır ve bundan dolayı tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırma, Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce hazırlık sınıfında öğrenim gören rast gele örnekleme yöntemiyle seçilen sınıflardan toplam 255 öğrenciye uygulanmıştır. Katılımcılardan 158'i erkek (%62) ve 97'si (%38) bayandır. Araştırmanın örneklemini, Mühendislik, Tıp, İİBF, Fen-Edebiyat, Eğitim Fakültelerinde ve Turizm MY Okullarında öğrenimlerine devam edecek olan hazırlık sınıfı öğrencileri oluşturmuştur. Belirtilen fakülte ve yüksekokullardaki öğrencilerin bölümleri ise şöyledir: İktisat, İşletme, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Mimarlık, İngiliz Dili ve Edebiyatı, İngilizce Öğretmenliği ve Turizm MYO.

### **Veri Toplama Araçları**

#### ***Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF)***

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin tükenmişlik durumlarını değerlendirmek üzere, Schaufeli ve ark. (2002) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011) tarafından yapılan Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF) kullanılmıştır.

Toplam 782 üniversite öğrencisi üzerinde, ölçeğin yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, “tükenme (5 madde)”, “duyarsızlaşma (4 madde)” ve “yetkinlik (4 madde) diye isimlendirilen 3 faktör ve toplamda 13 maddeden oluşan bir envanter elde edilmiştir. Ölçekten elde edilen alt faktörlere ait puanlar arasındaki korelasyonların 0,32 ile 0,83 arasında değiştiği ifade edilmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011) hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı “tükenme” için .76, “duyarsızlaşma” için .82 ve “yetkinlik” için .61 olarak bulunurken, test-tekrar test güvenilirlik sonuçları ise sırasıyla .76, .74 ve .70 olarak bulmuşlardır. Uygulamada, MTÖ-ÖF’nin alt ölçeklerinden tükenme ve duyarsızlaşmadan alınan yüksek puan, yetkinlik (ters puanlanmaktadır) alt ölçeğindeki düşük puan tükenmişliği göstermektedir.

### ***Kişisel Bilgi Formu***

Araştırma örnekleminin tükenmişlik düzeylerinin, bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterebileceği düşünülerek, kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu formda; araştırmaya katılan öğrencilerin bölümü, cinsiyeti, aylık harçlık miktarı, öğrenim görecekları bölümü isteyerek ya da mecburen seçmeleri ve barınma yerini belirlemeye yönelik ifadelere yer verilmiştir.

### **Verilerin Toplanması ve Analizi**

Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce hazırlık sınıflarında öğrenim gören öğrencilere uygulamalar çoğunlukla araştırmacı tarafından yapılmıştır. Bazı durumlarda ilgili ders hocalarından destek alınmıştır. Toplanan envanter, hatalı olanları ve yönergelere uygun doldurulmayanları tespit etmek için tek tek incelenerek kontrol edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen verileri analiz etmek için veriler SPSS programına girilmiştir. İlk olarak normal dağılım ve homojenlik testleri uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. İkili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U, çoklu karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

### **3. BULGULAR ve YORUM**

Bu bölümde, araştırma soruları doğrultusunda, hazırlık sınıfı öğrencilerinin tükenmişlik puanlarının cinsiyet, fakülte, barındıkları yer, öğrenim görecekları bölümü isteyerek ya da mecburen seçme değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

#### ***a) Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerde Tükenmişlik***

Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF)’ndan elde edilen puanların hazırlık sınıfı öğrencilerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için verilere Mann-Whitney U testi uygulanmış ve bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1: Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre MTÖ-ÖF Puanlarına İlişkin Sonuçlar**

MTÖ-ÖF	Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıralar toplamı	U	p
<b>Duyarsızlaşma</b>	Kız	97	118,75	11519	6766	<b>0,11</b>
	Erkek	158	133,68	21121		
<b>Yetkinlik</b>	Kız	97	127,06	12325	7572	<b>0,87</b>
	Erkek	158	128,58	20315		
<b>Tükenme</b>	Kız	97	115,56	11209	6456	<b>0,03</b>
	Erkek	158	135,64	21430		
<b>Toplam</b>	Kız	97	117,25	11373	6620	<b>0,06</b>
	Erkek	158	134,60	21266		

Tablo 1’de görüldüğü gibi, kız ve erkek öğrencilerin MTÖ-ÖF’nin duyarsızlaşma ( $p > .05$ ) ve yetkinlik ( $p > .05$ ) alt boyutlarında tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Fakat tükenme ( $p < .05$ ) alt boyutunda kız ve erkek öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Kız öğrencilerin tükenme alt boyutundaki tükenmişlik düzeyi erkek öğrencilerden daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Toplam puanlar üzerinden incelediğimizde ise, elde edilen p değeri .06 olduğu görülmektedir. Yani  $p > .05$  olduğundan MTÖ-ÖF toplam puanları üzerinden kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

#### ***b) Öğrenim Göreceklere Fakülteye Göre Öğrencilerde Tükenmişlik***

Gaziantep Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim gören İngilizce hazırlık sınıfı öğrencilerinin okuyacakları fakülte türlerine göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için, öğrencilerin MTÖ-ÖF’den aldıkları puanlara Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2: Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Fakülteye Göre MTÖ-ÖF Puanlarına İlişkin Sonuçlar**

MTÖ-ÖF	Fakülte	n	Sıra Ortalaması	X <sup>2</sup>	p
<b>Duyarsızlaşma</b>	Mühendislik	166	127,72	8,79	<b>0,01</b>
	Tıp	41	142,21		
	Diğer	42	97,44		
<b>Yetkinlik</b>	Mühendislik	166	128,79	1,94	<b>0,37</b>
	Tıp	41	123,34		
	Diğer	42	111,64		
<b>Tükenme</b>	Mühendislik	166	130,17	5,15	<b>0,07</b>
	Tıp	41	127,49		
	Diğer	42	102,15		
<b>Toplam</b>	Mühendislik	166	129,75	6,16	<b>0,04</b>
	Tıp	41	131,50		
	Diğer	42	99,89		



Tablo 2’de yer alan bulgulara göre 166 mühendislik, 41 tıp ve 42 diğer (İktisat, İşletme, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Mimarlık, İngiliz Dili ve Edebiyatı, İngilizce Öğretmenliği ve Turizm MYO) fakültelerden olmak üzere toplam 249 öğrenciden elde edilen veriler analize dahil edilmiştir. Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin öğrenim görecekları fakültelere göre duyarsızlaşma ( $p<.05$ ) ve tükenme ( $p<.05$ ) alt boyutlarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmesine rağmen yetkinlik ( $p>.05$ ) alt boyutundan gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. MTÖ-ÖF’den elde edilen toplam puanlar üzerinden yapılan karşılaştırma sonucuna baktığımızda ise, öğrencilerin öğrenim görecekları fakültelerine göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu göze çarpmaktadır.

### c) Aylık Harçlık Miktarlarına Göre Öğrencilerde Tükenmişlik

Öğrenciler aylık harçlık miktarlarına göre beş gruba ayrılmışlardır. Birinci grup 250 TL’ye kadar harçlık alan öğrencilerden, ikinci grup 251 ile 500 TL arası harçlık alan öğrencilerden, üçüncü grup 501 ile 750 TL arası alan öğrencilerden, dördüncü grup 751 ile 1000 TL arası alan ve son grup ise 1001 TL ve üzerinde harçlığı olan öğrencilerden oluşturulmuştur. Öğrencilerin aylık harçlık miktarlarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında fark olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

**Tablo 3: Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Aylık Harçlık Miktarına Göre MTÖ-ÖF Puanlarına İlişkin Sonuçlar**

MTÖ-ÖF	Harçlık Miktarı	n	Sıra Ortalaması	X <sup>2</sup>	p
<b>Duyarsızlaşma</b>	1-250	21	107,50	2,70	<b>0,60</b>
	251-500	123	109,20		
	501-750	47	121,16		
	751-1000	23	129,20		
	1001 ve üstü	13	117,19		
<b>Yetkinlik</b>	1-250	21	90,45	6,89	<b>0,14</b>
	251-500	123	123,43		
	501-750	47	106,03		
	751-1000	23	110,72		
	1001 ve üstü	13	97,38		
<b>Tükenme</b>	1-250	21	84,48	7,64	<b>0,10</b>
	251-500	123	112,46		
	501-750	47	131,20		
	751-1000	23	116,17		
	1001 ve üstü	13	110,23		
<b>Toplam</b>	1-250	21	89,24	4,45	<b>0,34</b>
	251-500	123	114,35		
	501-750	47	123,99		
	751-1000	23	119,22		
	1001 ve üstü	13	105,31		

Aylık harçlık miktarını belirten 227 öğrenciden alınan veriler bu bölümde analize tabi tutulmuştur. Tablo 3'ü incelediğimizde, öğrencilerin MTE-ÖF'nin alt boyutlarına ait (duyarsızlaşma  $p>.05$ , yetkinlik  $p>.05$  ve tükenme  $p>.05$ ) ve toplam puanları ( $p>.05$ ) arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Yani, öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri aylık harçlık miktarlarına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

#### d) Barındıkları Yere Göre Öğrencilerde Tükenmişlik

Birçok öğrenci üniversite eğitimi için ailelerinden ayrılıp farklı bir şehre gitmektedir. Bu sebepten ötürü barınma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Barınma ihtiyaçlarını öğrenciler farklı şekillerde gidermektedirler. Bu araştırmaya katılan öğrenciler beş değişik şekilde barınma ihtiyaçlarını gidermektedir. Bunlardan ilki devlet yurdunda kalan öğrencilerdir. Diğerleri özel yurtlarda kalanlar, üçüncüsü ise evlerde ya da stüdyo dairelerde kalan öğrencilerdir. Bir kısım öğrenciler ise aileleri ile ya da akrabaları ile kalmaktadır. Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi uygulanarak anlaşılmasına çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

**Tablo 4: Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Kaldıkları Yerlere Göre MTÖ-ÖF Puanlarına İlişkin Sonuçlar**

MTÖ-ÖF	Kalınan Yer	n	Sıra Ortalaması	X <sup>2</sup>	p
<b>Duyarsızlaşma</b>	Devlet yurdu	65	134,65	1,43	0,69
	Özel yurt	33	116,03		
	Ev/stüdyo daire	97	128,45		
	Aile/akraba	60	126,65		
<b>Yetkinlik</b>	Devlet yurdu	65	128,87	10,02	0,01
	Özel yurt	33	134,76		
	Ev/stüdyo daire	97	140,52		
	Aile/akraba	60	103,11		
<b>Tükenme</b>	Devlet yurdu	65	131,15	3,92	0,27
	Özel yurt	33	105,59		
	Ev/stüdyo daire	97	134,32		
	Aile/akraba	60	126,68		
<b>Toplam</b>	Devlet yurdu	65	133,38	2,91	0,40
	Özel yurt	33	113,86		
	Ev/stüdyo daire	97	134,10		
	Aile/akraba	60	120,09		

Yukarıdaki tabloya göre, uygulanan ölçeğin duyarsızlaşma ( $p=.69$ ) ve tükenme ( $p=.27$ ) alt boyutlarından elde edilen anlamlılık değerleri  $.05$ 'ten büyüktür. Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre duyarsızlaşma ve tükenme alt boyutlarında tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Fakat yetkinlik alt boyutuna baktığımızda p değeri .01 olarak bulunmuştur. Bu ise, tükenme alt boyutunda öğrencilerin kaldıkları yerlere göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu ifade etmektedir. MTE-ÖF toplam puanları üzerinden yapılan değerlendirmeyi incelediğinde, öğrencilerin kaldıkları yerlere göre tükenmişlik seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

**e) Okudukları Bölümü İsteyerek mi yoksa Mecbur Oldukları için mi Seçtiklerine Göre Öğrencilerde Tükenmişlik**

İnsanlar her zaman hayal ettikleri mesleklere sahip olamayabilirler. Benzer bir şekilde öğrenciler de istedikleri bölümlerde eğitim göremeyebilirler. Bunun aile baskısı, bazı bölümlerin popüler olması ya da sınav sonucunda alınan puanın yetersiz olması gibi bazı nedenleri olabilir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümleri isteyerek mi yoksa mecbur oldukları için mi seçtiklerine göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bunun için iki gruptan elde edilen veriler Mann-Whitney U testi ile sınanmıştır ve sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

**Tablo 5: Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Okuyacakları Bölümleri Seçme Durumlarına Göre MTÖ-ÖF Puanlarına İlişkin Sonuçlar**

MTÖ-ÖF	Bölüm Seçme Durumu	n	Sıra ortalaması	Sıralar toplamı	U	p
Duyarsızlaşma	İsteyerek	213	120,43	25652	2861	<b>0,00</b>
	Mecburen	39	159,64	6226		
Yetkinlik	İsteyerek	213	124,42	26501	3710	<b>0,28</b>
	Mecburen	39	137,87	5377		
Tükenme	İsteyerek	213	123,31	26266	3475	<b>0,10</b>
	Mecburen	39	143,90	5612		
Toplam	İsteyerek	213	121,72	25925	3134	<b>0,01</b>
	Mecburen	39	152,63	5952		

Araştırmaya katılan 255 öğrenciden 252'si bölümlerini isteyerek mi yoksa farklı bir sebepten dolayı mecburen mi seçtiklerini belirtmişlerdir. Tablo 5' incelediğinde, duyarsızlaşma ( $p=.00$ ) alt boyutunun anlamlılık değerleri  $.05$ 'ten küçüktür. Yani öğrencilerin okuyacakları bölümü seçme durumlarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır. Öte yandan yetkinlik ( $p>.05$ ) ve tükenme ( $p>.05$ ) alt boyutlarına bakıldığında öğrencilerin tükenmişlik seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. MTE-ÖF toplam puanları üzerinden yapılan değerlendirmede ise p değeri  $.01$  olarak saptanmıştır. Bu da öğrencilerin bölümlerini seçme durumlarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğunu işaret etmektedir.

#### 4. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Hızlı gelişmeler ve değişen yaşam şartları bireyler üzerinde stres ve gerginlik oluşturabilmektedir. Her birey oluşan bu gerilim durumunun üstesinden gelemeyebilir. Bunun sonucunda tükenmişlik durumu ortaya çıkabilir. Özellikle hazırlık sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri bu araştırma ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

İngilizce hazırlık sınıfı kız ve erkek öğrencilerinin MTE-ÖF'den aldıkları puanlarda duyarsızlaşma ve yetkinlik alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin tükenmişliği kız öğrencilerden

daha fazladır. Toplam puanlar üzerinden yapılan karşılaştırmada da kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin tükenmişlik seviyeleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin tükenmişlik düzeyi kızlardan daha yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç, Aydemir'in (2013) öğretmenlerle, Balkıs ve arkadaşlarının (2011) öğretmen adayı olan üniversite öğrencileri ile yaptığı ve Baş'ın (2012) ilköğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir. Öte yandan araştırma bulguları cinsiyet özellikleri bakımından ele alındığında, Galan ve diğerleri (2010), Kutsal ve Bilge (2012), Tümkaya ve Çavuşoğlu (2010) ve Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez (2013) tarafından yapılan araştırmalarda ulaşılan bulguları desteklemediği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim göreceği fakülteler göz önünde bulundurulduğunda, tıp ve mühendislik bölümü öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin duyarsızlaşma ve tükenme alt boyutlarında tükenmişlik puanları diğer (İktisat, İşletme, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Mimarlık, İngiliz Dili ve Edebiyatı, İngilizce Öğretmenliği ve Turizm MYO) fakültelerde öğrenim göreceğ öğrencilerden daha yüksek iken yetkinlik alt boyutundaki puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin toplam puanlarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Gündüz ve diğerleri (2012) yaptığı çalışmada ulaşılan bulgular ile mevcut çalışmadan elde edilen bulgular bu noktada birbirini desteklediği sonucu çıkarılabilir. Yıldız'ın (2011) çalışmasına paralel olarak öğretmenlerin mezun oldukları bölümle tükenmişlik düzeyleri arasında ilişki ortaya konmuştur. Kutsal ve Bilge (2012) ise lise öğrencilerinden elde ettikleri bulgularda öğrencilerin alanlarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir.

İnsanlar temel ihtiyaçlarını gidermek için maddi güce ihtiyaç duymaktadırlar. Maddi gücün yetersiz olması üzüntü ve kaygı sebebi olabilmektedir. Dolayısı ile tükenmişlik durumu da maddi durumdan etkilenebilmektedir. Araştırmada elde edilen bulgularda, öğrencilerin aylık elde ettikleri harçlık miktarına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Oysa Bekir ve arkadaşlarının (2012) ulaştığı bulgular bunun tersi yönündedir. Aylık harcamalardaki yetersizlik ve sosyal yaşantıyı karşılamadaki güçlükler ile tükenmişlik arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Ulaşılan bu sonuç maddi gücün yetersiz olmasının kaygı sebebi olabileceği düşüncesiyle çelişmektedir. Katılımcıların yarıdan fazlası 500 TL ve aşağısında aylık harçlığa sahip olmasına rağmen tükenmişlik puanları daha fazla harçlık alan öğrencilerden anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır. Hatta 1-250 TL harçlık alan 21 öğrencinin sıra ortalaması (84,48) 751-1000 TL harçlık alan 23 öğrencinin sıra ortalamasından (119,22) daha düşüktür.

Öğrenciler genel olarak üniversite eğitimleri için farklı bir şehre gitmektedir. Gidilen bu şehirde doğal olarak barınma ihtiyacı oluşmaktadır. Öğrenciler hem maddi durumları hem de rahatlarına düşünerek kendileri için uygun olan barınma yeri arayışına girmektedir. Bekir ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin barınma yerleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında

anlamli bir ilişki bulunmamıştır. Yine benzer şekilde Tümkiye ve Çavuşoğlu'da (2010) yaptıkları araştırmada öğrencilerin barınma yerleri ile tükenmişlik durumları arasında bir ilişki anlamli bir ilişki olduğu belirleyememiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar yetkinlik alt boyutunda saptanan anlamli fark dışında yukarıda belirtilen çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Bekir ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümden memnun olup olmama durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamli bir fark bulunmuştur. Bu bulgulara paralel olarak, bu araştırmada da öğrencilerin öğrenim görecekleri bölümleri isteyerek mi yoksa mecburen mi seçtiklerine göre tükenmişlik düzeylerinde anlamli bir fark tespit edilmiştir. Sadece, tükenme alt boyutunda gruplar arası bir fark bulunmamıştır. Öte yandan, Tümkiye ve Çavuşoğlu'nun (2010) ulaştıkları bulgular ile mevcut çalışmanın bulgularının çeliştiği söylenebilir. Tümkiye ve Çavuşoğlu'nun elde ettiği bulgulara göre (2010), öğrencilerin bölümlerini tercih etme sırası ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamli bir fark belirlenmemiştir.

Literatürde yer alan çalışmalar ve bu çalışmanın ışığında, üniversite öğrencilerinde oluşan tükenmişliğin sebepleri daha büyük çalışma gruplarıyla incelenebilir. Bunun yanı sıra, bireylerde oluşan tükenmişlik durumunun oluşmaması için yapılabilecek uygulamalar araştırılabilir. Tükenmişliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin inceleneceği çalışmalar da yapılabilir. Ayrıca öğretmenlerin ve özellikle de akademik personellerin tükenmişlik düzeyleri ile tükenmişliğin nedenleri üzerinde çalışmalar yapılabilir.

## KAYNAKÇA

- Antoniou, A.S., Ploumpi, A., Ntalla, M. (2013). **Occupational Stress and Professional Burnout in Teachers of Primary and Secondary Education: The Role of Coping Strategies.** Psychology 2013. Vol.4, No.3A, 349-355 Published Online March 2013 in SciRes.
- Arat, Z. (2006). **Hemodiyaliz Hasta Ve Yakınlarında Tükenmişlik Sendromu, Hasta Yakınlarının Yaşam Kalitelerinin Değerlendirilmesi Ve Etkileyen Faktörler.** Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aydemir, H. (2013). **Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi.** Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M., Duru, S. (2011). **Tükenmişliğin Öğretmen Adayları Arasındaki Yaygınlığı, Demografik Değerşkenler ve Akademik Başarı ile İlişkisi.** Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, Sayı 29 (Ocak 2011/I), ss. 151-165
- Baş, G. (2012). **İlköğretim Öğrencilerinde Tükenmişlik: Farklı Değerşkenler Açısından Bir Değerlendirme.** Journal of European Education, Volume 2, Issue 2, 2012.
- Bekir, H.Ş., Şahin, H., Şanlı, S.H. (2012). **Eğitim Fakóltesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değerşkenlere Göre İncelenmesi.** e-Journal of New World Sciences Academy 2012, Volume: 7, Number: 2, Article Number: 2c0041.

- Cushman, S., West, R. (2006). **Precursors to College Student Burnout: Developing a Typology of Understanding. Qualitative Research Reports in Communication.** Vol. 7, No. 1, January 2006, pp. 23–31.
- Çapri, B., Gündüz, B., Gökçakan, Z. (2011). **Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formunun (MTE-ÖF) Türkçe'ye Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.** Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:01 No:40 Syf: 134-147.
- Çapri, B. (2008). **Eş Tükenmişliğini Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi.** Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri (Psikolojik Danışma Ve Rehberlik) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Çapulcuoğlu, U., Gündüz, B. (2013/a). **Öğrenci Tükenmişliğini Yordamada Stresle Başaçıkma, Sınav Kaygısı, Akademik Yetkinlik Ve Anne-Baba Tutumları.** Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi – Journal Of Educational Sciences Research, Cilt:3, Sayı:1, Nisan 2013.
- Çapulcuoğlu, U., Gündüz, B. (2013/b). **Lise Öğrencilerinde Tükenmişliğin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Okul Türü ve Algılanan Akademik Başarı Değişkenlerine Göre İncelenmesi.** Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013, Cilt 3, Sayı 1, 12-24
- Çelik, T.G., Bağrıaçık, R., Oral, L.E. (2012). **Mimarlık Bölümü Öğrencilerinin Akademik Tükenmişlikleri.** E-Journal Of New World Sciences Academy 2012, Volume: 7, Number: 1, Article Number: 1A0308.
- Ertürk, M. (2012). **Özel ve Devlet Okullarında Çalışan Okul Öncesi Öğretmenlerin Demografik Değişkenlere Bağlı Olarak Mesleki Tükenmişlik ve Anksiyete Düzeylerinin Karşılaştırılması.** Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Programı, Yüksek Lisans Tezi.
- Friesen, D., Sarros, C.J. (1989). **Sources Of Burnout Among Educators.** Journal of Organizational Behavior, Vol. 10, 179-188.
- Galan, F., Sanmartin, A., Polo, J., Giner, L. (2011). **Burnout risk in medical students in Spain using the Maslach Burnout Inventory-Student Survey.** Int Arch Occup Environ Health, 84:453–459.
- Garcia, C.J.F., Munoz, P.E.M., Ortiz, M.A.C. (2005). **Personality and Contextual Variables in Teacher Burnout.** Personality and Individual Differences, 38, 929-940.
- Gündüz, B. (2005). **İlköğretim Öğretmenlerinde Tükenmişlik.** Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Haziran 2005, ss. 152-166.
- Gündüz, B., Çapri, B., Gökçakan, Z. (2012). **Üniversite Öğrencilerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi.** Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi 38 Dergisi, 19, 38-55.
- Güven, S. (2013). **Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mizah Tarzları İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Saptanması.** Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ve Sağlık Hizmetleri Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- İlaslan, E. (2009). **Hemodiyaliz Hastalarının Bakımından Sorumlu Hasta Yakınlarının Sorunları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi.** İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Karacan, A. (2012). **Özel Eğitim Kurumlarındaki Eğitilebilir ve Öğretilen Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerinin İncelenmesi “İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği”.** Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kutsal, D., Bilge, F. (2012). **Lise Öğrencilerinin Tükenmişlik ve Sosyal Destek Düzeyleri.** Eğitim ve Bilim, Cilt 37, Sayı 164.

- Kutsal, D. (2009). **Lise Öğrencilerinin Tükenmişliklerinin İncelenmesi**. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Küçüksüleymanoğlu, R., Eğilmez, H.E., (2013). **Müzik Öğretmeni Adaylarının Tükenmişlik Düzeyleri: Uludağ Üniversitesi Örneği**. International Journal of Social Science, Volume 6 Issue 3, p. 905-923
- Maroco, J., Campos, J.A.D.B., (2012). **Defining the Student Burnout construct: A structural analysis from three Burnout Inventories**. Psychological Reports: Human Resources & Marketing, 111, 3, 814-830.
- Nazlıoğlu, E.H. (2009). **Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma**. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Ve Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Neumann, Y., Neumann, E.F., Reichel, A. (1990). **Determinants and Consequences of Students' Burnout in Universities**. The Journal of Higher Education, Vol. 61, No. 1 (Jan. - Feb., 1990), pp. 20-31.
- Okutan, E. (2010). **Kişilik Özelliklerinin Tükenmişliğe Etkisi: Bir Örnek Olay İncelemesi**. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi
- Saçlı, Ç. (2011). **Otel İşletmelerinde Tükenmişlik Sendromu: Konya İli Örneği**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Sarıgöz, O., Çermik, Y. (2012). **Maslow'un Tükenmişlik Ölçeği ile MYO Öğrencilerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenerek Değerlendirilmesi**. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Mayıs, Haziran, Temmuz 2012,Cilt 1, Sayı 2.
- Sat, S. (2011). **Örgütsel Ve Bireysel Özellikler Açısından İş Doyumu İle Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişki: Alanya'da Banka Çalışanları Üzerinde Bir İnceleme**. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Schaufeli, W.B., Martínez, I. M , Pinto, A. M., Salanova, M., Bakker A. B. (2002). **Burnout and Engagement in University Students : A Cross-National Study**. Journal of Cross-Cultural Psychology, 33: 464.
- Stoeber, J., Childs, J.H., Hayward, J.A., Feast, R.F. (2011). **Passion And Motivation For Studying: Predicting Academic Engagement And Burnout in University Students**. Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology, 31:4, 513-528.
- Şanlı, S. (2006). **Adana İlinde Çalışan Polislerin İş doyum ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Torun, A. (1995). **Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme**. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngilizce İşletme Bölüm, Örgütsel Davranış Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Tümkaya, S. ve Çavuşoğlu, İ., (2010). **Sınıf Öğretmenliği Son Sınıf Öğretmen Adaylarının Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi**. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt:19, Sayı:2, ss: 468-481.
- Üst, Ç. (2012). **Turizm Sektörü Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi: Erzurum Konaklama İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama**. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.



- Yavuz, M. (2009). **An Investigation Of Burn-Out Levels of Teachers Working in Elementary and Secondary Educational Institutions and Their Attitudes to Classroom Management.** Educational Research and Reviews Vol. 4 (12), pp. 642-649.
- Yıldız, E. (2011). **Eğitimcilerde Tükenmişlik (Rehber Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma).** Sakarya Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Zhang, Y., Gan, Y., Cham, H. (2007). **Perfectionism, Academic Burnout and Engagement Among Chinese College Students: A Structural Equation Modeling Analysis.** Personality and Individual Differences, 43, 1529–1540
- Türk dil kurumu.** 19.06.2013, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>